БІЛА ЛЕЛЕКА:

ПТАХ, ЯКИЙ МАЄ ЧОРНИЙ ЗНАК НА БІЛОМУ

І

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто є білим птахом із чорним знаком на білому, —
ти — білий птах,
ти — увесь білий птах
і лише кінці твоїх крил чорного кольору, але
ми, називаючи тебе, не погоджуємося із тим,
що кінці твоїх крил чорного кольору, тому
ми, називаючи тебе, переносимо чорний колір
подалі із твого тулуба, але неможливо
чорний колір зовсім змити із тебе, як водою,
словом, яким ми тебе називаємо, тому
ми, називаючи тебе, переносимо чорний колір
аж на твоє озаддя, ніби
твоє озаддя — гуз — чорне не лише тоді, коли
ти сидиш на гнізді, згорнувши крила, ніби
твоє озаддя — гуз — чорне не лише тоді, коли
ти ходиш у лузі, згорнувши крила,
але й тоді, коли
ти летиш над селом до гнізда, розпростерши крила,
але й тоді, коли
ти летиш над селом до річки, розпростерши крила,
ти — чорногуїїз,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто їсть жаб,
ти — жабоїїїд,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся;
ти, біла лелеко, іще так багато маєш різних імен, щоб

тебе називати, ніби в кожному селі в Україні, де
ти живеш у парі зі своїм лелечичем
та виводиш діток своїх, лелеченяток,
люди хочуть називати вас окремим ім'ям,
ніби в кожному селі в Україні, де
ти живеш у парі зі своїм лелечичем
та виводиш діток своїх, лелеченяток,
люди хочуть окремим ім'ям виділити
кожну із вас з-поміж інших лелек,
які живуть в інших селах по всій Україні,
як знайомих собі людей:
подекуди тебе, біла птахо, називають німецьким ім'ям,
ти — і оЇЇстер, і гастір, і гойрист, і гаМстер, і гаМстер,
а можливо,
ти — загадки про саму себе, в яких
загадки відомі — це слова, якими ми тебе називаємо,
відгадки відомі — це ти сама уся
але невідома нам сьогодні ознака,
на підставі якої створені ці загадки-слова,
ці загадки — твої ніби німецькі імена;
подекуди тебе, біла птахо, називають турецьким ім'ям,
ти —лелеїїка,
а можливо,
ти — загадка самої себе за ознакою:
та, хто має ім'я схоже до вигуку "еле-ле!".
яким діти дражнять інших дітей,
коли в них випадково стає помітним
те, що звичайно приховується у штанцях, —
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
та, хто відлітає до далекого краю-вираю восени,
і та, хто прилітає із далекого краю-вираю навесні,
та, кого ми не бачимо взимку,
і та, кого ми бачимо навесні,
та, кого ми бачимо навесні вперше;

подекуди тебе, біла птахо, називають угорським ім'ям:
ти — і гагуОв, і гогіОв,
а можливо,
ти — загадки про саму себе, в яких
загадки відомі — це слова, якими ми тебе називаємо,
відгадки відомі — це ти сама уся,
але невідома нам сьогодні ознака,
на підставі якої створені ці загадки-слова,
ці загадки — твої ніби угорські імена;
подекуди тебе, біла птахо, називають ім'ям,
що нагадує польське ім'я:
ти — і бацаїїн, і боцоїїк, і боПцок, і боцаїїн, і бойцюн,
і боцюїїн, і боїїцюра, і боцяОн, і боцьойк, і бочаїїн,
ти — і буЇЇзок, і бузян, і буїїзько,
і бузькоН, і б>т1?ьок, і бузьоЇЇк,
ти — і буОсань, і буОсее, і бу^сел, і буНсель, і б>Ясень,
і буЇЇсик, і буНсш, і будешь, і буНсіАь, І буСАЯ,
і буїїсок, і буНсол, і буІкька, і бурсько,
і буськоїї, і буНсьок, і бусьоїїк, і бусьол,
ти — і буОцел, і буНциль, і буііцоль, і бучаїїк,
ти — і буїїшель. і буЪшла, і бу^шля,
а можливо,
ти — загадки про саму себе, в яких
загадки відомі — це слова, якими ми тебе називаємо,
відгадки відомі — це ти сама уся,
але невідома нам сьогодні ознака,
на підставі якої створені ці загадки-слова,
ці загадки — твої ніби польські імена;
подекуди тебе, біла птахо, називають
невідомо чийого народу іменами:
ти — і клііїконь, і неклiШка,
і клеїїкотень, і ТлеЫотень,
а можливо,
ти — загадка самої себе за ознакою:
та, хто клекотить,

та, хто своїм довгим дзьобом голосно стукотить;
подекуди тебе, біла птахо, називають
нашими прадавніми іменами,
що є загадками про тебе саму за ознакою:
та, хто має гострого і колючого дзьоба, яким
ти ловиш на болоті жаб для своїх лелеченят,
ти — і гоИеля, і гоОвня, і гойеря, і гоОво,
ти — і ґоваОня, і ґоОв'я, і ґоОя,
відгадкою цих загадок
ти — сама уся;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто з далекого краю-вираю рано навесні вилітає,
та. хто з далекого краю-вираю до нашого села летить,
та, хто з далекого краю-вираю
до нашого невеселого села летить,
а наше село в кінці зими чому невесело? —
нема кому вийти, село розвеселити:
старі баби пощербатіли, молодиці погорбатіли,
а дівоньки заміж пішли —
нема кому вийти, село розвеселити, ось
ти, білий лелече-пташе, розвесели село наше, і уже
ти з далекого краю-вираю рано навесні вилітаєш,
ти з далекого краю-вираю до нашого села летиш,
у день святого Гарасима, 17 березня,
до нашого невеселого села прилітаєш
(Гарасим прийшов
і тебе, біла птахо, з далекого краю-вираю привів),
перелітаєш Десну і приносиш нам красну весну,
ТИ — 6ЄСЄЇЇ/11ІК,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся.
Лелеко, біла лелеко,
ти з далекого краю-вираю до нашого села прилітаєш,
діти бачать тебе, як ти над селом летиш,
головою крутиш — шукаєш своє старе гніздо,

головою крутиш — шукаєш, де б змостити нове гніздо,
а діти усі хочуть, щоб
ти селився саме у нашому селі, щоб
ти мостив собі гніздо саме у них на подвір'ї
(там батько уже й старе колесо поклав на клуню),
діти махають тобі руками і кричать:
"Лелеко, біла лелеко,
до осені недалеко,
а де твої яйця?" —
хоч діти й знають, що до осені ще так далеко,
хоч діти й знають, що
ти з далекого краю-вираю до нашого села тільки прибула,
але зустрічають тебе такими словами,
мовляв, треба тобі, біла птахо,
негайно розпочинати мостити гніздо,
ось тут — у нашому селі,
ось тут — у нас на подвір'ї,
мовляв, не треба тобі, біла птахо,
летіти до другого села,
мовляв, треба тобі, біла птахо,
негайно сідати на старе гніздо,
де ти жила минулого літа та виводила лелеченят,
а не летіти десь далі, що ти збираєшся робити,
бо ти, біла птахо, ніби відповідаєш:
"На бору, на бору!" —
мовляв, таки летітимеш далі,
туди, де твої яйця,
діти ж так хочуть, щоб ти не летіла далі,
що й не знають уже, як тебе умовляти,
тому ніби залякують тебе:
"Я яєчка заберу, заберу,
а кубельце потовчу, потовчу!" —
а ти ж знаєш, що діти цього не робитимуть,
це їм дуже хочеться, щоб
ти селилася у нашому селі, щоб

ти мостила своє гніздо у нас на подвір'ї, тому
ти, біла птахо, покружляєш, покружляєш і сідаєш
на своє старе гніздо та починаєш його лагодити.
а як у тебе не було старого,
то розшукуєш колесо на клуні
та й розпочинаєш мостити нове гніздо
на радість усім дітям:
діти ж знають —
у сусідньому селі по тій дорозі, де ти летиш,
тебе, біла птахо, теж зупиняли діти,
махали тобі руками Й кричали:
"Лелеко, біла лелеко,
до осені недалеко,
а де твої діти?" —
хоч діти і в сусідньому селі знають,
що до осені ще дуже далеко,
хоч діти і в сусідньому селі знають, що
ти з далекого краю-вираю
до їхнього села тільки прибула,
але зустрічають тебе такими словами,
мовляв, треба тобі, біла птахо,
негайно розпочинати мостити гніздо,
там — у їхньому селі,
там — у них на подвір'ї,
мовляв, не треба тобі, біла птахо,
летіти десь далі,
мовляв, треба тобі, біла птахо,
негайно сідати на старе гніздо, де
ти жила у них минулого літа та виводила лелеченят,
а не летіти десь далі, що
ти й збираєшся робити, бо
ти, біла птахо, ніби відповідаєш їм:
"До осені далеко —
я хатку зроблю і діток виведу,
а восени у вирій полечу й діток заберу', —

ніби сказала імтак
та й до нашого села долетіла,
а деякі з вас, біла птахо, ні в сусідньому селі
по тій дорозі, де ти летиш, не сідаєш,
ні в нашому селі,
куди ми тебе так запрошували, не сідаєш,
а летиш далі, на третє село,
де тебе теж приманюють діти,
махають тобі руками й кричать:
"Лелеко, лелеко-татку
збудуй у нас добру хатку,
та виведи діток!" — а
ти чи сідаєш там, чи летиш іще далі,
де тебе теж приманюють діти,
махають руками й кричать:
"Лелеко, лелеко-татку,
зроби у нас добру хатку!" — а
ти чи сідаєш там, чи летиш іще, іще далі,
де тебе теж приманюють діти,
махають руками й кричать:
"Лелеко, лелеко-дядьку,
зроби мені хатку
і ставок, і млинок,
і цибулі грядку!" — а
ти чи сідаєш там, чи летиш іще, іще, іще далі,
де тебе теж приманюють діти,
махають руками й кричать:
"Лелеко, лелеко-дядьку,
зроби мені хатку
і ставок, і млинок,
ще й вишневенький садок!" — а
ти чи сідаєш там, чи летиш іще, іще, іще, іще далі,
бо ж по всій Україні тебе чекають діти,
бо ж по всій Україні тебе хочуть приманити діти,
бо ж по всій Україні тобі хочуть діти махати руками

й запрошувати селитися у їхньому селі,
тільки у них на подвір'ї,
бо ж по всій Україні тебе чекають діти,
бо ж по всій Україні тебе приманюють діти,
бо ж по всій Україні тобі діти махають руками
й запрошують селитися тільки у їхньому селі,
тільки у них на подвір'ї,
діти, які творять загадку початку за ознакою:
ті, хто тільки розпочинає жити, —
як діти тільки розпочинають жити,
щоб так і ти, біла птахо, розпочинала жити
тільки у їхньому селі,
тільки на їхньому подвір'ї.

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадки про саму себе за ознаками:
та, хто має довгі ноги,
та, хто має довгого дзьоба,
та, хто буває на болоті,
та, хто ловить жаб,
та, хто мостить своє гніздо на хаті, —
про тебе, біла птахо, на вечорницях
парубки загадують загадки дівчатам,
а дівчата загадують загадки парубкам:
"Довгі ноги і довгий ніс,
по болоті ходить скрізь",
"На вершку палати хатчина,
а там пан високий",
"Які ноги заввишки,
такий ніс завдовжки,
хату на хаті має,
жабам рахунок знає",
"Які ноги, такий ніс,
по болоту ходить скрізь,
хату на хаті має,

жабам рахунок знає', —
а відгадкою таких загадок
ти — сама уся.

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто відлітає у далекий край-вирай восени,
та, хто прилітає з далекого краю-вираю навесні,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у порівнянні:
"Облітав, мов лелека, усі моря і землі",
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто має довгого дзьоба,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у порівнянні:
"Сміється, наче б Його бузько носом лоскотав",
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, у кого гніздо на хаті,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у прислів'ї:
"Бузьок на хаті,
а журба в кімнаті";
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто стоїть на гнізді, опустивши крила.
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у порівнянні
"Стоїть, мов лелека, й крила опустив";
ти твориш загадку про саму себе за ознакою
та, хто ловить жаб,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,

а ця ознака міститься у прислів'ї:
"На одній сіножаті
і віл пасеться
і бузько жаби ловить*;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто ковтає жаб,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у порівнянні:
"Ковтнув, як лелека жабу";
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, кому Бог дав
ловити гадів і всяку іншу нечисть,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у приказці:
"Така правда, як Бог казав буселю";
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає далеко,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у приказці:
"Лелека, що літає далеко";
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає, де хоче,
та, хто сідає, де хоче, хоч би й на костелі,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
а ця ознака міститься у приказці:
"Виграв бузька на костелі";
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто відлітає у далекий край-вирай,
та, хто відлітає після Спаса, 19 серпня,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,

а ця ознака міститься у порівнянні:
"Світ так змінився, що ми, старі,
як ті бузьки по Спасі, ходимо по ньому —
ніби він не наш, а ми не його".

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадки про саму себе за ознаками:
та, хто стоїть на одній нозі,
та, хто ловить жаб,
та, хто їсть жаб, —
діти граються, наслідуючи тебе, біла птахо,
діти граються
і творять загадку про тебе за цими ознаками,
розпочинається їхня гра словами:
"Летіла біла лелека,
стала на одну ногу
та й зловила жабу —
жаба заквакала,
а лелека втекла", —
після цих слів діти стрибають на одній нозі —
той, хто стрибає найдовше на одній нозі,
той найбільше подібний до тебе за ознакою:
та, хто стоїть на одній нозі,
той, хто стрибає найменше на одній нозі,
той найменше подібний до тебе за ознакою:
та, хто не стоїть на одній нозі, —
той найбільше подібний до жаби,
той, хто стрибає найдовше на одній нозі,
той найбільше подібний до тебе, біла птахо, а тому
він починає щипати
того, хто стрибає найменше на одній нозі,
того, хто найменше подібний до тебе,
того, хто найбільше подібний до жаби, —
"щипати" —загадка "їсти" за твоєю ознакою:
та, хто їсть жаб, —

а відгадка такої загадки-гри
ти — сама уся і твої ознаки:
та, хто стоїть на одній нозі,
та, хто ловить жаб,
та, хто їсть жаб.

Лелеко, біла лелеко,
ти так близенько біля нас, людей, мостиш своє гніздо:
на хаті, на клуні, на дереві, що росте на подвір'ї,
ти не ховаєш від нас, людей, свого гнізда у лісі,
ти довіряєш нам, людям, як більше ніхто із птахів,
ти довіряєш нам, людям, та іще ластівка,
ти так близенько від нас, людей, літаєш над хатами,
ти так близенько від нас, людей, ходиш на сіножаті,
що нам хочеться порозмовляти з тобою, як із людиною,
тому ми, побачивши тебе,
як ти літаєш, сидиш чи ходиш поблизу,
звертаємося до тебе, називаючи тебе людським ім'ям,
наче до сільського дядька, доброго сусіда:
"Антоне, Антоне, коли тепло встановиться?" —
питають тебе жінки, які збираються городину садити,
"Грицьку, Грицьку, принеси води!" —
благають тебе спраглі косарі на сіножаті у лузі,
"Іване, Іване, скажи, чи ще довго пасти череду?" —
допитуються у тебе пастушки,
знудьговані довгим літнім днем, —
так тебе, біла птахо, називають,
ніби мало у тебе своїх, лелечачих, імен,
іще й людськими іменами.

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто в кінці літа відлітає у вирій,
та, хто до Першої Пречистої, 28 серпня, відлітає у вирій,
відгадкою такої загадки

ти — сама уся;
ти, і разом з тобою інші лелеки,
творите загадку про самих себе за ознакою:
ті, хто в кінці літа, перед відльотом у вирій,
десь поза селом, на уже зжатому полі,
збираєтеся у табун,
ті, з-поміж кого виокремлюється ватажок,
який поведе увесь лелечий табун у вирій,
ті, хто закльовує своїми довгими дзьобами
хворих і поранених птахів,
бо вони все одно не долетіли б до вирію.
бо вони увесь табун збивали б з дороги у вирій;
ти, і разом з тобою інші лелеки,
творите загадку суду за ознакою:
ті, хто в одному місці збирається великим гуртом,
ті, з-поміж кого виокремлюється хтось один,
ті, хто засуджує когось за віщось до страти,
ви — лелечий суд
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся, і разом з тобою інші лелеки,
та ваша поведінка перед відльотом у вирій;
ти, і разом з тобою інші лелеки,
творите загадку-прикмету наступної зими за ознакою:
ті, хто відлітає рано у вирій, або
ті, хто відлітає пізно у вирій,
а відгадкою такої загадки є
зима, яка буде або ранньою, коли
ви відлітаєте рано у вирій,
або пізньою, коли
ви відлітаєте пізно у вирій;
ти, і разом з тобою інші лелеки,
творите загадку про самих себе за ознакою:
ті, хто в кінці літа, перед відльотом у вирій,
десь поза селом, на уже зжатому полі,
збираєтеся у табун,

ті, до чийого табуна прибиваються солов'ї,
щоб відлітати разом із вами у вирій,
повсідавшись па ваших просторих спинах,
ті, хто відлітає у вирій тільки вночі,
щоб солов'ї не бачили, коли ви відлітаєте,
та не повсідалися на ваших просторих спинах,
ті, кому не вдається уникнути солов'їв,
бо вони все одно відлітають разом із вами у вирій,
повсідавшись на ваших просторих спинах,
відгадкою такої загадки-небилиці
ти — сама уся, і разом з тобою інші лелеки,
які перед відльотом у вирій збираються у табун,
а біля вашого табуна завжди можна побачити
і табунець малих солов'їв,
які теж восени відлітають у вирій.

II

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто буває у пошуках поживи у лузі,
та, хто буває у пошуках поживи на болоті,
ти твориш загадку про рослину за ознакою:
та, що росте у лузі, де ти буваєш,
та, що росте на болоті, де ти буваєш,
та, що цвіте цвітом із червоними пелюстками —
вогник, бузьків огонь:
як у людей є свій вогонь,
так і у тебе, біла лелеко, є свій вогонь,
як у людей є піч,
так і у тебе є лука,
так і у тебе є болото,
як у людей вогонь знаходиться у печі,
а на тому вогні люди готують собі страву:
печуть хліб, варять борщ, парять кашу —

так і в тебе, біла лелеко, вогонь знаходиться у лузі,
так і в тебе, біла лелеко, вогонь знаходиться на болоті,
де ти розшукуєш собі і своїм лелеченятам поживу:
жаб і жабенят, гадюк і гадюченят, вужів і вуженят, —
а відгадкою такої загадки
є рослина, що росте у лузі,
є рослина, що росте на болоті,
є рослина, яка цвіте цвітом із червоними пелюстками;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто буває у пошуках поживи у лузі,
та, хто мас довгого дзьоба,
та, хто має довгого червоного дзьоба,
ти твориш загадку про рослину за ознакою:
та, що росте у лузі, де ти буваєш,
та, що цвіте цвітом із рожевими пелюстками,
та, що має видовжену коробочку із насінням —
бузьки, бузьочки:
як у тебе, біла лелеко, червоний дзьоб,
так і в рослини цвіт із рожевими пелюстками,
як ти, біла лелеко, буваєш у пошуках поживи у лузі,
так і рослина росте у лузі,
як у тебе довгий червоний дзьоб,
так і в рослини видовжена коробочка із насінням,
а відгадкою такої загадки
є рослина, що росте у лузі,
є рослина, що цвіте цвітом із рожевими пелюстками,
є рослина, що має видовжену коробочку із насінням.
Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто є білим птахом із чорним знаком на білому,
та, хто є білим птахом,
та, хто є уся білим птахом
і лише кінці крил чорного кольору,
та, хто буває у пошуках поживи у лузі,
ти твориш загадку про молоко за ознакою:

те, що є білим, —
пастушки, які пасуть череду в лузі, бачать тебе, як
ти ходиш у лузі,
вони звертаються до тебе, біла лелеко,
голосно вигукуючи замовляння, щоб
ти здаля почула:
и Бузьок-чапля — молока кр апля,
і в горнець, і в скопець,
а сам бузьок молодець";
як ти, біла лелеко, є білим птахом,
щоб так і в наших корів прибувало
біле молоко по краплі,
а відгадкою такої загадки-замовляння є
те, що у лузі пастушки пасуть корів,
у яких від соковитої трави прибуває молоко.
Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою
та, хто відлітає у далекий край-вирай восени,
та, хто прилітає з далекого краю-вираю навесні,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю твою ознаку до котроїсь людини,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Облітав, мов лелека, усі моря і землі", —
відгадкою такоі загадки-порівняння є не ти сама уся,
а людина, що виїжджала у пошуках щастя у далекий край,
людина, що повернулася,
не знайшовши щастя в далекому краю,

людина, яка через цю ознаку уподібнюється тобі,
поводить себе не як людина, а як ти, біла лелеко,
але ж людина не може бути тобою, тому
утих, хто чує таке порівняння,
воно викликає співчуття до тієї людини;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:

та, хто має довгого дзьоба, і тому,
якби така нагода трапилася, могла б когось дуже
полоскотати, від чого б той голосно сміявся,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю твою ознаку до котроїсь людини,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Сміється, наче б його бузько носом лоскотав", —
відгадкою такої загадки-порівняння є не ти сама уся,
а хтось із людей, хто даремно сміється,
ніби така нагода трапилася і ти, біла лелеко,
своїм довгим дзьобом його дуже полоскотала,
від чого той голосно сміється
хтось із людей, хто через цю ознаку уподібнюється
тій людині, кого ти, біла лелеко, ніби така нагода
трапилася, своїм довгим дзьобом дуже полоскотала,
від чого вона голосно сміється,
хто поводить себе не як людина, кому
ти, біла лелеко, не могла, хоч і маєш довгого дзьоба,
але такої нагоди не трапилося —
та й не трапиться ніколи! —
щоб ти могла когось сильно полоскотати,
від чого б той дуже сміявся,
а як та, кому ти, біла лелеко, ніби трапилася
така нагода, своїм довгим дзьобом полоскотала,
від чого вона дуже сміється
тому у тих, хто чує таке порівняння
воно викликає усмішку;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою
та, у кого гніздо на хаті,
та, хто може сидіти у гнізді на хаті,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся
прикладаючи цю ознаку до котроїсь людини,
яка перебуває в особливій ситуації,

ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Бузьок на хаті,
а журба в кімнаті", —
відгадкою такої загадки-при слів'я є не ти сама уся
а котрась людина, яка з якогось приводу журиться,
на що немає ніякої розради, про що й каже той,
хто виголошує цю загадку-прислів'я;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто стоїть на гнізді, опустивши крила,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю твою ознаку до котроїсь людини,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Стоїть, мов лелека, й крила опустив", —
відгадкою такої загадки-порівняння є не ти сама уся,
а парубок, який ніяк не знайде собі пари,
щоб одружитися
у кого одруження стоїть на одному місці, як
ти, біла лелеко, стоїш на своєму гнізді,
парубок, який через цю ознаку уподібнюється тобі,
поводить себе не як людина, а як ти, біла лелеко.
але ж людина не може бути тобою, тому
у тих, хто чує таке порівняння,
воно викликає співчуття до тієї людини;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою
та, хто на сіножаті, там, де і віл пасеться,
ловить жаб,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю твою ознаку до котроїсь людини,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"На одній сіножаті
і віл пасеться,
і бузько жаби ловить", —
відгадкою такої загадки-прислів'я є не ти сама уся

а котрась людина поряд з іншою людиною,
які на перший погляд ніби й відрізняються
одне від одного,
а насправді є однаковими,
про кого іще інакше кажуть: "Обоє рябоє", —
людина через цю ознаку, яку прикладено до неї,
уподібнюється тобі, біла лелеко,
поводить себе не як людина, а як ти, біла лелеко,
але ж людина не може бути тобою, тому
у тих, хто чує цю загадку-при слів я
і здогадується про відгадку, тобто про ту людину,
яка малася на увазі тим, ким ця загадка-прислів'я
виголошувалася, вона викликає усмішку;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто ковтає жаб,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю твою ознаку до котроїсь людини,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Ковтнув, як лелека жабу*, —
відгадкою такої загадки-порівняння є не ти сама уся,
а людина, яка ковтає щось жадібно цілком,
людина, яка через цю ознаку уподібнюється тобі,
поводить себе не як людина, а як ти, біла лелеко,
але ж людина не може бути тобою, тому
у тих, хто чує таке порівняння воно викликає усмішку,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, кому Бог дав ловити гадів і всяку іншу нечисть,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю твою ознаку до котроїсь людини,
яка перебуває в особливій ситуації,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Така правда, як Бог казав буселю", —
відгадкою такої загадки-приказки є не ти сама уся,

а людина, яка нарікає на свою долю,
хоча кожній людині її долю Бог дає,
так само, як тобі, біла лелеко. Бог дав
ловити гадів і всяку іншу нечисть;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає далеко,
та, хто літає далеко у пошуках поживи,
та, хто літає далеко у край-вирай восени,
відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю ознаку до котроїсь людини,
яка виділяється з-поміж інших особливою поведінкою,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Лелека, що літає далеко", —
відгадкою такої загадки-приказки є не ти сама уся,
а котрась людина, яка поводить себе, як гульвіса,
тобто, як той, хто буває десь поза домом,
чого не дозволяє собі звичайна людина,
яка тримається свого дому, своєї сім'ї,
людина через цю ознаку уподібнюється тобі,
поводить себе не як людина, а як ти. біла лелеко,
але ж людина не може бути тобою, тому
у тих, хто чує таку загадку-приказку
і здогадується про відгадку, тобто про ту людину,
яка малася на увазі тим, ким ця загадка-прислів'я
виголошувалася, вона викликає усмішку;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає, де хоче,
та, хто сідає, де хоче, хоч би й на костелі,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю ознаку до котроїсь людини,
яка перебуває в особливій ситуації,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Виграв бузька на костелі", —

відгадкою такої загадки-приказки є не ти сама уся,
а котрась людина, яка, граючи в якусь азартну гру,
нічого не виграла, а до того ще й програлася,
виграш тієї людини, яка програлася, за цією ознакою
уподібнюється тобі, біла лелеко,
виграш поводить себе не як річ, а як ти, біла лелеко,
але ж річ не може бути тобою, тому
той, хто чує таку приказку, усміхається;
ти твориш загадку про саму себе за ознакою
та, хто відлітає у далекий край-вирай восени,
та, хто відлітає після Спаса, 19 серпня,
а відгадкою такої загадки
ти — сама уся,
прикладаючи цю твою ознаку до котроїсь людини,
ми творимо загадку про людину і кажемо:
"Світ так тепер змінився, що ми, старі,
як тії бузьки по Спасі, ходимо по ньому, —
ніби він не наш, а ми не його", —
відгадкою такої загадки-порівняння є не ти сама уся,
а людина, що почуває себе старою,
а через те чужою у цьому світі,
подібно до тебе, біла лелеко,
що ходиш у полі після Спаса,
на днях збираючись відлітати
у далекий край-вирай.
Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто є білим птахом із чорним знаком на білому, —
ти твориш загадку про дорослу дівчину, дівку,
за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому, —
дівчинка-підліток, пшдівки,
творить загадку про саму себе за ознакою:
та, хто не має чорного знаку на білому,
та. хто уся біла. —

відгадкою такої загадки
є дівчинка-підліток, пшдівки, яка не має місячки,
а тому і не має знаків місячки
на своїй білій сорочці.
доросла ж дівчина, дівка, творить загадку
про саму себе за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
та, хто мас чорний — як дьоготь —
знак на білій сорочці,
та, хто має чорний — нечистий —
знак на білій сорочці, —
відгадкою такоі загадки є доросла дівчина, дівка,
яка на відміну від дівчинки-підлітка, півдівки,
уже має місячку;
місячна дорослої дівчини, дівки.
творить загадку про саму себе за ознакою:
те, що є чорним,
те, що є нечистим, —
відгадкою такої загадки
є чорний знак на білому,
чорний — як дьоготь — знак на білій дівочій сорочці,
чорний — нечистий — знак на білій дівочій сорочці;
гадюки, жаби, вужі творять загадку
про самих себе за ознакою:
те, що є нечистим, —
відгадкою такої загадки
є огида, неприємні почуття, що їх викликають
ці тварини у людини;
гадюки, жаби, вужі творять загадку
про місячку дорослої дівчини, дівки, за ознакою:
те, що є нечистим, —
відгадкою такоі загадки
є чорний знак на білому,
чорний — як дьоготь —
знак на білій дівочій сорочці,

чорний — нечистий —
знак на білій дівочій сорочці,
ти твориш, біла лелеко, загадку
про дорослу дівчину, дівку,
ти твориш, біла лелеко, загадку
про дорослу дівчину, дівку,
яка уже має місячку, за ознакою:
та, хто має чорний знак — чорний гуз — на білому, —
відгадкою такої загадки
є доросла дівчина, дівка,
та, хто уже має місячку,
та, хто має чорний — як дьоготь —
знак на білій дівочій сорочці;
ти твориш, біла лелеко, загадку
про дорослу дівчину, дівку,
яка уже має місячку, іще й за ознакою:
та, хто ловить усяку нечисть, нечистих тварин —
гадюк, жаб, вужів, —
відгадкою такої загадки
є доросла дівчина, дівка,
та, хто уже має місячку,
та, хто має чорний — як дьоготь — знак
на білій дівочій сорочці,
та, хто має чорний — нечистий — знак
на білій дівочій сорочці.
Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою,
та, хто має чорний знак на білому,
та, хто ловить гадів і всяку іншу нечисть,
та, хто їсть гадів і всяку іншу нечисть,

ти твориш загадку про дорослу дівчину, дівку,
за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
та, хто ловить гадів і всяку іншу нечисть, —

існує серед українців загадка-легенда про
твоє походження біла лелеко:
ніби — Пресвята — Богородиця — дала — одного — разу — свою — сорочку — служниці — щоб — та
— пішла — на — море — й — випрала — її — а — до — того — суворо — заборонила — дивитися — на —
сорочку — служниця — не — послухалася — а — коли — подивилася — то — побачила — безліч —
різних — гадів — тоді — Пресвята — Богородиця — мовила — якщо — ти — така — то — будь —
лелекою —і— їж — цих — гадів — звідтоді — й — досі — лелеки — ходять — і — збирають — всіляких
— гадів, —
відгадкою такоі загадки-небилиці є
те, як дівчина із дівчинки-підлітка, пів дівки,
стає дорослою дівчиною, дівкою,
тим, хто уже має місячку,
тим, хто має чорний — нечистий —
знак на білій дівочій сорочці;
існує серед українців іще одна загадка-легенда про
твоє походження біла лелеко:
ніби — коли — Бог — пересвідчився — що — гадюки — вужі — й — усі — отруйні — комахи —
завдають — надто — багато — шкоди — людям — то — зібрав — їх — усіх — в — один — лантух — і —
доручив — якомусь — чоловікові — кинути — в — море — візьми — ось — цей — мішок — каже — Бог
— чоловікові — віднеси — Його — на — море — Й — кинь — у — воду — але — коли — нестимеш — не
розв'язуй — і — не — заглядай — у — мішок — неси — собі — так — щоб — і — не — знав — зовсім — що —
там — є — йде — собі — той — чоловік — з — мішком — до — моря — і — так — йому — кортить — його —
розв'язати — як — же — це — отак — несу — на — собі — та — щоб — я — й — не — знав — навіть — що —

несу — чого • справді — боятися — загляну — розв'язав — мішок — а —
гади — так — і — поповзли —
так — і — поповзли — з — нього — Бог — і — каже — тому — чоловікові
— не — схотів — мене —
послухатися — випустив — гадів — по — всіх — усюдах — іди — тепер —
сам — їх — збирай — і — став
— той — чоловік — з — того — часу — лелекою, —
відгадкою і такої загадки-небилиці є
те, як дівчина із дівчинки-підлітка, півдівки,
стає дорослою дівчиною, дівкою,
тим, хто уже має місячку,
тим, хто має чорний — нечистий —
знак на білій дівочій сорочці:
як ти, біла лелеко, починаєш загадувати
дівчину, яка із дівчинки-підлітка, півдівки,
стає дорослою дівчиною, дівкою,
так і доросла дівчина, дівка, може в цей час
загадувати тебе, біла лелеко.

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про початок дорослості дівчини,
про початок, коли дівчинка-підліток, півдівка,
стає дорослою дівчиною, дівкою,
починає мати місячку:
загадки із легенд про твоє, біла лелеко, походження,
це загадки і про тебе, біла лелеко,
це загадки і про дорослу дівчину, дівку,
у якої почалася місячка, тому
ці легенди про початок
дорослості дівчини, дівки, тому
ці легенди про початок загадування тобою, біла лелеко,
дорослої дівчини, дівки, у якої почалася місячка, —
"Пресвята Богородиця" — загадка про Бога за ознакою:
та. хто має ім'я схоже до слова Бог,
"Пресвята Богородиця дає служниці свою сорочку* —

загадка-небилиця, складена зі стійкого звороту
"так Бог дав", що є загадкою того у житті людини,
що стається ніби само собою, без участі в тому людини,

1 служниця" — загадка дівчини за ознакою:
та, у кого є сорочка,
"якийсь чоловік" — загадка дівчини за ознакою:
той, у кого є мішок
("чоловік" — те саме, шо й людина),
" сорочка" — сорочка дорослої дівчини, дівки,
"мішок" — загадка сорочки дорослої
дівчини, дівки, за ознакою:
те, шо виготовлене з білого полотна,
"прати сорочку" — загадка дії, яку застосовують до сорочки,
щоб звільнити її від нечистоти,
"кидати у воду мішок" — загадка "прати сорочку"
за ознакою:
вчиняти дію, пов'язану з водою,
щодо речей, виготовлених із полотна:
як сорочка переться у воді на морі,
так і мішок укидається у море, у воду,
"гади" — загадка того, що є нечистим за ознакою:
те, що викликає огиду, неприємні почуття у людини,
"гади" —загадка місячки дорослої дівчини, дівки,
за ознакою:
те, що є нечистим,
"гади на сорочці" —загадка знаку дорослості
дівчини, дівки — місячки —
на білій дівочій сорочці за ознакою:
те, що є нечистим і знаходиться на білій сорочці,
"гади в мішку" —загадка "гадів на сорочці" за ознакою
те, що виготовлене з полотна і містить у собі
те, що є нечистим,
те, що виготовлене з полотна і містить на собі
те, що є нечистим,

"служниця бачить гадів" — загадка початку місячок
у дорослої дівчини, дівки
('побачити" — глянувши нашо-небудь,
відкрити для себе щось),
"чоловік випускає гадів із мішка*, тобто
"чоловік робить явним те, шо було прихованим", —
загадка початку місячок у дорослої дівчини, дівки
("чоловік" —те саме, що й людина, а "людина"
стосується як чоловіка, так і жінки, —
загадка лелеки за ознакою:
те, що може бути лелекою і
те, що може бути лелечичем),
ти, біла лелеко, звідтоді збираєш гадів —
загадка початку твого загадування
дорослої дівчини, дівки, за цією ознакою:
як ти, біла лелеко, стала збирати гадів з якогось часу,
так і доросла дівчина, дівка, з якогось часу
стає із дівчинки-підлітка, півдівки, дорослою —
починає мати місячку, яка загадується гадами.

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою
та, хто є білим птахом із чорним знаком на білому,
та, кого отакою бачить доросла дівчина, дівка, коли
ти повертаєшся з далекого краю-вираю, вперше,
ти твориш загадку дорослої дівчини, дівки,
за цією ознакою —
відгадкою такої загадки є
доросла уже дівчина, дівка,
із знаком її дорослості — місячки —
на білій дівочій сорочці.
доросла уже дівчина, дівка,
яка бачить знак своєї дорослості — місячки —
на білій дівочій сорочці, вперше;
тебе, біла лелеко, з нетерпінням виглядає

з далекого краю-вираю
дівчина, яка збирається цього року заміж, —
уже напряла на рушники,
уже напряла на хусточку,
щоб угадати за твоєю, біла лелеко, поведінкою,
чи вийде вона цього року заміж, чи ні:
тебе, біла лелеко, бачить дівчина вперше, як
ти сидиш у своєму гнізді на стрісі хати, —
як ти, біла лелеко, сидиш у своєму гнізді,
так і дівчина іше сидітиме в дівках цього року;
тебе, біла лелеко, бачить дівчина вперше, як
ти стоїш у своєму гнізді на стрісі хати, —
як ти, біла лелеко, стоїш у своєму гнізді,
так і в дівчини справа її заміжжя
стоятиме на місці цього року,
не просуватиметься до весілля;
тебе, біла лелеко, бачить дівчина вперше, як
ти ходиш по подвір'ю,
злетівши з гнізда на стрісі хати, —
як ти, біла лелеко, ходиш по подвір'ю,
так і парубок тільки ходитиме до дівчини,
нічого їй не казатиме про сватання цього року,
правди їй не казатиме;
тебе, біла лелеко, бачить дівчина вперше, як
ти летиш із далекого краю-вираю до свого гнізда, —
як ти, біла лелеко, летиш
із далекого краю-вираю до свого гнізда,
так і дівчина скоро вийде заміж — полетить! —
іще цього року восени у неї буде весілля —
так примічаючи, як вона бачить тебе,
біла лелеко, вперше,
чи ти сидиш, чи ти стоїш, чи ти ходиш, чи ти летиш,
дівчина угадує за твоєю, біла лелеко, поведінкою,
чи вийде вона цього року заміж, чи ні, —
ти, біла лелеко, — дівчачий Бог;

ти, біла лелеко, загадка Бога за ознакою:
той, хто щось змінює у житті людини,
той, хто щось змінює у самій людині,
і що стається поза волею людини,
що стається ніби само собою, без участі в тому людини, —
"так Бог дав" —
ти, біла лелеко, загадка дівчачого Бога за ознакою:
той, хто щось змінює в житті дівчини,
той, хто щось змінює у самій дівчині,
і що стається поза волею дівчини,
що стається ніби само собою, без участі в тому дівчини, —
"так Бог дав" —
як Бог дав дівчині
із дівчинки-підлітка стати дорослою, дівкою,
як Бог дав, щоб дівчина стала мати
знак своєї дорослості — місячку,
як Бог дав, щоб ти, біла лелеко, загадувала —
за ознакою:
той, хто має чорний знак на білому, —
дорослу дівчину, дівку,
яка має знак своєї дорослості — місячку,
щоб так тобі, біла лелеко. Бог дав,
щоб ти своєю поведінкою розказала дівчині.

яка бачить тебе цієї весни вперше,
чи вийде вона цього року заміж, чи ні, —
ти, біла лелеко, — дівчачий Бог;
тебе, біла лелеко, малюють на великодній писанці,
яку парубок дарує дівчині з побажанням,
щоб вона вийшла цього року заміж,
ти, біла лелеко, — дівчачий Бог;
ти, біла лелеко, — "так тобі Бог дав' —
своєю поведінкою розказуєш дівчині,
яка бачить тебе цієї весни вперше,
чи вийде вона цього року заміж, чи ні,

ти, біла лелеко, або веселиш її,
коли вона бачить тебе, як ти летиш,
або засмучуєш, коли вона бачить тебе,
як ти або стоїш, або ходиш,
або, не дай Бог, сидиш:
як дівчина веселиться,
коли бачить, як ти, біла лелеко, летиш,
так дівчина хоче веселитися —
бачити, як ти, біла лелеко, летиш,
тому називає тебе, біла лелеко, веселиком,
тебе, біла лелеко, дівчина, яка хоче бачити,
як ти летиш, називає веселиком,
тебе, біла лелеко, дівчина, яка бачить,
як ти летиш, веселиться;
веселик — загадка весілля за ознакою:
те, що має схоже ім'я, —
відгадкою такої загадки
є майбутнє — вже восени цього року — весілля
дорослої дівчини, дівки.

Лелеко, біла лелеко,
ми для тебе на Благовіщення 7 квітня,
випікаємо тістечка:
голвоту — тістечко із зображенням тебе,
тістечко із зображенням твоєї ноги,
борону — тістечко у вигляді борони,
серп — тістечко у вигляді серпа —
діти показують ці свячені хлібці і примовляють:
"Лелеко, біла лелеко,
на тобі голвоту — дай мені жита копу,
на тобі борону — дай мені жита сторону,
на тобі серпа — дай мені жита снопа!' —
діти є загадкою початку за ознакою:
ті, хто тільки починає жити,
день Благовіщення є загадкою початку за ознакою:

день, коли було оповіщено про непорочне зачаття,
ти, біла лелеко, є загадкою початку за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
та, хто за цією ознакою може загадувати
дорослу дівчину, дівку, яка має знак дорослості —
місячну — на білій дівочій сорочці,
тобто розпочинає життя дорослої,
та, хто має чорний знак на білому,
та, кого отакою бачить дівчина навесні
після твого прильоту із далекого краю-вираю,
як діти є початком,
як день Благовіщення є початком,
як доросла дівчина, дівка, є початком,
як ти, біла лелеко, якій діти показують тістечка,
є початком,
так ти, біла лелеко, що знаходишся всередині голвоти
загадки тебе самої, біла лелеко, з тіста, —
яку тримають у руках діти
у святковий день Благовіщення,
є п'ять разів початком;
початок у початку — діти на Благовіщення,
початок у початку — дівчина загадується тобою,
біла лелеко,
початок — голвота;
як початок дітей розвивається у життя,
як чудесне зачаття завершується народженням Христа,
як доросла дівчина у свій час обов'язково вийде заміж,
як ти, біла лелеко, яка розпочинаєш жити у нас —
у нашому селі, на нашому подвір'ї, —
безпечно проживеш до самої осені,
виведеш лелеченят, вигодуєш їх,
як тістечко із зображенням тебе, біла лелеко,
буде з'їденим залюбки дитиною вже сьогодні, —
щоб так і наша засіяна житом нива розвивалася:
від початку, від сівби, коли ти, біла лелеко,

походила по ниві, —
ось на тобі тістечко із зображенням тебе самої,
ось на тобі тістечко із зображенням твоєї ноги;
щоб так і наша засіяна житом пива розвивалася:
посередині, коли засіяну ниву бороною боронували, —
ось на тобі тістечко у вигляді борони;
щоб так і наша засіяна житом нива розвивалася:
аж до кінця, до самих жнив, —
ось на тобі тістечко у вигляді серпа;
щоб так і наша засіяна житом нива
дала щедрий урожай.
Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку початку за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
та, хто за цією ознакою загадує
дорослу дівчину, дівку, яка має знак дорослості —
місячку — на білій дівочій сорочці,
тобто розпочинає життя дорослої,
та, кого отакою бачить хтось навесні
після твого прильоту із далекого краю-вираю, —
якщо комусь із господарів доведеться вперше
побачити тебе, як
ти тільки-но прилетіла,
то з того дня він розпочинає сіяти яровину,
то з того дня він розпочинає садити городину —
з'явилися на землі лелечині лапи,
не забирай з грядки сапи —
як доросла дівчина, яку ти загадуєш, біла лелеко,
у свій час обов'язково вийде заміж,
щоб так і моє посіяне та посаджене
завершилося добрим урожаєм;
якщо комусь із господарів доведеться вперше
побачити тебе, як
ти тільки-но прилетіла,
той простяга тобі у руці окраєць житнього хліба:

"Лелеко, біла лелеко,
на тобі голвоту, дай мені жита копу!" —
як доросла дівчина, яку ти загадуєш, біла лелеко,
у свій час обов'язково вийде заміж,
щоб так і моя засіяна цієї весни нива
завершилася добрим урожаєм;
якщо комусь пощастить першим від усіх
побачити тебе, як
ти тільки-но прилетіла, вперше,
і хто тричі присяде, прикриваючи полою ноги,
той протягом наступного року не хворітиме, —
як доросла дівчина, яку ти загадуєш, біла лелеко,
у свій час обов'язково вийде заміж,
щоб так і рік, який я проживу, від весни,
коли я побачив тебе, біла лелеко, першим за всіх,
коли я побачив тебе, біла лелеко, вперше,
щоб так і рік, який я проживу від весни до весни,
завершився для мене не хворого, а здорового.
Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
ти твориш загадку про дорослу дівчину, дівку,
за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
тобто знак її дорослості — місячку —
на білій дівочій сорочці,
ти твориш загадку про молодицю за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
тобто знак молодиці — місячку —
на білій молодиччиній сорочці,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає далеко,
та, хто літає далеко по жабенят для лелеченят:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото —
ти, біла лелеко, твориш загадку

про молодицю за цією ознакою,
як ти, біла лелеко, літаєш далеко:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото —
і приносиш до свого гнізда жабенятко,
яке квакає, а не розмовляє,
і приносиш до свого гнізда жабенятко
на втіху своїм лелеченяткам,
так і молодиця, яка має те, що загадується водою:
річкою, озером, ставком, лукою, болотом —
народжує у своїй хаті немовлятко,
яке тільки квакає, бо іще не розмовляє,
народжує у своїй хаті немовлятко
на втіху братикам і сестричкам;
те, що для нас, дорослих, загадка,
те для малих дітей правда:
батьки, які чекали народження дитини,
казали просити тебе, біла лелеко,
щоб ти принесла їм дитину, сестричку:
"Лелеко, біла лелеко-бузьку.
принеси нам Маруську,
та гарненьку, та пухкеньку,
не крикливу — спокійненьку!",
коли ж народиться дитина,
то старші братики й сестрички
розпитують у батьків, де вони взяли дитину,
а ті їм відповідають, що це
ти, біла лелеко, принесла,
про шо вони й просили тебе,
от, може, тільки братиком не вгодила,
бо ж вони просили сестричку;
ти, біла лелеко, приносиш немовлят
від річки, від озера, від ставка, із луки, із болота,
діти ж, які вмирають нехрещеними, повертаються назад:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото —
там їх, нехрещених дітей, потерчат,

можна інколи побачити у постаті тебе, біла лелеко, —
раз ти, біла лелеко, буваєш
на річці, на озері, на ставку, на луках, на болоті, тоді це
ти, біла лелеко, й відносиш їх назад:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото.

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто мостить своє гніздо на хаті,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто ловить жаб,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає далеко,
та, хто літає далеко по жабенят для лелеченят:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото —
відгадкою такої загадки
ти — сама уся;
господар хати з того часу, як
ти, біла лелеко, змостила у них на стрісі гніздо,
пильно придивляється до твоєї поведінки на гнізді:
коли ти, біла лелеко, літаєш далеко
по жабенят для своїх лелеченят:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото —
ловиш їх там
та приносиш до свого гнізда —
тоді усе добре і господар хати упевнений,
що весняне замовляння майбутнього урожаю
буде успішним-урожай буде добрим,
голоду взимку не відчуватиметься;
коли ж ти, біла лелеко, що літаєш далеко
по жабенят для своїх лелеченят:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото, —
щоб ловити їх там
та приносити до свого гнізда,
зловиш їх менше, ніж потрібно лелеченятам,

бо літо видалося дуже посушливим,
жаби поплигали десь до далекої води —
лелеченята, увесь виводок, недоїдають усі ці дні;
ти, біла лелеко, відчуваючи,
що ви зі своїм лелечичем не прогодуєте
увесь виводок, що складається із трьох лелеченят,
викидаєш одне пташеня зі свого гнізда —
ти, біла лелеко, твориш загадку про неврожай,
ти, біла лелеко, твориш загадку про голод,
який чекає на людей наступної зими, за цією ознакою,
поміж українців існує повір'я:
якщо з лелечого гнізда випаде яйце —
ти, біла лелеко, ненароком зіштовхнеш його-
то перезимуєш і за куряче яйце,
тобто голоду не відчуватиметься,
щоб вижити — кожному це коштуватиме недорого,
як дуже дешевою є вартість курячого яйця;
коли ж випаде пташеня-
ти, біла лелеко, викинеш його посушливого літа —
то не перезимуєш і за дитя
тобто голод дошкулятиме.
щоб вижити, кожному це коштуватиме дуже дорого,
щоб вижити, кожен віддав би усе своє найдорожче,
навіть свою дитину, яка кожному є тим,
що найдорожче за все на світі.

але й це не порятувало б від голоду;
господар хати, у кого
ти, біла лелеко, змостила у них на стрісі гніздо,
навесні, у день Благовіщення, 7 квітня,
за допомогою дітей замовляв майбутній урожай
на ниві, засіяній житом:
як ти, біла лелеко, яка розпочинаєш жити у нас —
у нашому селі, на нашому подвір'ї, —
безпечно проживеш до самої осені,

виведеш лелеченят, вигодуєш їх,
щоб так і наша засіяна житом нива розвивалася:
від початку, посередині і аж до кінця до самих жнив,
щоб так і наша засіяна житом нива
дала щедрий урожай:
господар хати, у кого
ти, біла лелеко, змостила у них на стрісі гніздо,
бачить, як ти, біла лелеко,
якогось дня посушливого літа
викидаєш одне пташеня зі свого гнізда, —
за цією ознакою розгадує загадку про неврожай,
за цією ознакою розгадує загадку про голод,
який чекає на людей наступної зими:
як ти, біла лелеко, якогось дня посушливого літа
викидаєш одне пташеня зі свого гнізда —
спочатку у тебе було троє лелеченят,
безпечно прожити до самої осені
теж мало б троє пташенят,
але ти посеред літа викидаєш
одне пташеня зі свого гнізда —
так і наша засіяна житом нива
не дасть щедрого урожаю:
навесні ми посіяли вчасно,
тому у жнива мали б зібрати добрий урожай,
але серед літа налетіли зі сходу суховії,
сушать немилосердно посіви,
тому урожаю цього року не буде,
взимку всіх нас очікує голод.

Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто мостить своє гніздо на хаті,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає далеко,
та, хто літає далеко по жабенят для лелеченят:

на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото —
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, на кого ми замовляли майбутній урожай
навесні, у день Благовіщення, 7 квітня;
ти, біла лелеко, мостиш своє гніздо на хаті,
ти, біла лелеко, мостиш своє гніздо на хаті
і приносиш у той двір щастя:
господар хати з того часу, як
ти, біла лелеко, змостиш у них на стрісі гніздо,
пильно оберігає його — дітям своїм каже:
не можна розоряти твого, біла лелеко, гнізда,
не можна видирати твоїх, біла лелеко, яєць,
не можна видирати твоїх, біла лелеко, лелеченят,
не можна займати тебе, біла лелеко, саму
і твого лелечича,
не можна убивати тебе, біла лелеко, саму
і твого лелечича, і твоїх лелеченят,
не можна навіть лазити до твого, біла лелеко, гнізда,
не можна навіть брати у руки
твоїх, біла лелеко, яєць,
не можна навіть брати у руки
твоїх, біла лелеко, лелеченят,
не можна навіть вилякувати
тебе, біла лелеко, з гнізда,
не можна навіть подовгу задивлятися
на тебе, біла лелеко, як ти сидиш у своєму гнізді! —
бо ти, біла лелеко, є птахом,
на якого ми замовляли майбутній урожай
навесні, у день Благовіщення, 7 квітня:
як твоє, біла лелеко, гніздо буде цілим, не розореним,
як твоїх, біла лелеко, яєць ніхто не видере,
як твоїх, біла лелеко, лелеченят ніхто не видере,
як тебе, біла лелеко, і твого лелечим а ніхто не займатиме,
як тебе, біла лелеко, і твого лелечича
і твоїх лелеченят ніхто не вбиватиме,

як ніхто навіть не полізе
до твого, біла лелеко, гнізда,
як ніхто навіть не візьме у руки
твоїх, біла лелеко, яєць,
як ніхто навіть не візьме у руки
твоїх, біла лелеко, лелеченят,
як ніхто навіть не вилякає
тебе, біла лелеко, з гнізда,
як ніхто навіть не задивлятиметься подовгу
на тебе, біла лелеко, як ти сидітимеш у гнізді,
так і наша засіяна житом нива розвиватиметься:
від початку, коли ти, біла лелеко,
змостила своє гніздо на хаті,
посередині, коли ти, біла лелеко,
нанесла яєць у своєму гнізді на хаті,
посередині, коли ти, біла лелеко,
висиділа лелеченят у своєму гнізді на хаті,
посередині, коли ти, біла лелеко,
і твій лелечич годуєте лелеченят,
аж до самого кінця, коли ти, біла лелеко,
і твій лелечич, і твої лелеченята,
збираєтеся у зграю на зжатому полі,
щоб відлітати у далекий край-вирай;
як хтось розорить твоє, біла лелеко, гніздо,
яке ми загадуємо хатою,
так і ти, біла лелеко, за це знищиш нашу хату,
як хтось забере із твого, біла лелеко, гнізда
твої яйця, зробить твоє гніздо порожнім,
як хтось забере із твого, біла лелеко, гнізда
твоїх пташенят, зробить твоє гніздо порожнім,
так і ти, біла лелеко, за це
зробиш нашу хату пусткою,
як хтось тебе, біла лелеко,
і твого лелечича займатиме,
так і ти, біла лелеко, поробиш так,

що той двір не минатимуть усілякі хвороби і напасті,
як хтось тебе, біла лелеко, чи твого лелечича,
чи твоїх лелеченят уб'є,
так і ти, біла лелеко, поробиш так,
щоб у тому дворі всі вимерли, —
бо ж ми на тебе, біла лелеко,
замовляли майбутній урожай
навесні, у день Благовіщення, 7 квітня:
щоб, як ти, біла лелеко, яка розпочинаєш жити у нас —
у нашому селі, на нашому подвір'ї, —
безпечно дожила до самої осені:
нанесла яєць, вивела лелеченят, вигодувала їх,
щоб так і наша засіяна житом нива розвивалася:
від початку, посередині і аж до кінця, до самих жнив,
бо як буде хліб —
то і наша хата стоятиме,
бо як буде хліб —
то і наша хата повнитиметься дитячими голосами,
бо як буде хліб —
то і нашу хату минатимуть усілякі хвороби і напасті,
бо як буде хліб —
то і всі у нашій хаті довго житимуть;
що для нас, дорослих, загадка,
те для дітей — правда:
не можна розоряти твого, біла лелеко, гнізда,
бо ти можеш за це запалити хату,
не можна видирати твоїх, біла лелеко, яєць,
бо ти можеш за це запалити хату,
не можна видирати твоїх, біла лелеко, лелеченят,
бо ти можеш за це запалити хату,
не можна займати тебе, біла лелеко, саму
і твого лелечича,
бо ти можеш за це запалити хату,
не можна убивати тебе, біла лелеко, саму
і твого лелечича, і твоїх лелеченят,

бо ти можеш запалити хату:
у тебе, біла лелеко, є у лузі, куди
ти літаєш ловити жабенят для своїх лелеченят,
свій вогонь: вогник, бузьків огонь,
але це не справжній вогонь,
а загадка рослини за ознакою:
те, шо мас червоні пелюстки, —
як вогонь має червоне полум'я,
так і квітка бузькового вогню має червоні пелюстки.
Лелеко, біла лелеко,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто мостить своє гніздо на хаті,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто розпочинає жити у нас —
у нашому селі, на нашому подвір'ї, —
безпечно дожила до самої осені:
нанесла яєць, вивела лелеченят, вигодувала їх,
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто літає далеко,
та, хто літає далеко у пошуках жабенят для лелеченят
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото —
ти твориш загадку про саму себе за ознакою:
та, хто загадує уже дорослу дівчину, дівку,
яка у свій час обов'язково вийде заміж;
загадка про твоє, біла лелеко,
яйце твориться за ознакою:
те, звідки щось виходить,
те, звідки виходять лелеченята,
загадка про лихоманку твориться за ознакою:
те, що знаходиться всередині тіла хворого, —
від лихоманки підкурюють хворого
шкаралупою лелечого яйця;
від лихоманки плівку із лелечого яйця,
з якого уже вийшло пташеня,
хворий намотує собі на палець —

як із лелечого яйця виходить лелеченя.
щоб так і з мого тіла виходила лихоманка,
як із лелечого яйця вийшло лелеченя,
щоб так і з мого тіла вийшла лихоманка;
загадка про твоє, біла лелеко, лелеченя
твориться за ознакою:
той, хто виходить із лелечого яйця,
той, хто вилітає, як підросте, з лелечого гнізда,
той, хто летить, як підросте, далеко:
на річку на озеро, до ставка, на луки, на болото —
загадка про лихоманку твориться за ознакою:
те, що всередину тіла хворого потрапляє від води:
від річки, від озера, від ставка, від луки, від болота —
як лелеченя виходить, коли вилуплюється з лелечого яйця,
щоб так і лихоманка вийшла з мого тіла,
як лелеченя вилітає, коли підросте, з лелечого гнізда,
щоб так і лихоманка вийшла з мого тіла,
як лелеченя летить, як підросте, далеко:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото, —
щоб так і лихоманка відходила від мене подалі:
на річку, на озеро, до ставка, на луки, на болото.

Лелеко, біла лелеко,
ти і разом з тобою інші лелеки
творите загадку про самих себе за ознакою:
ті, хто в кінці літа, перед відльотом у вирій,
десь поза селом, на уже зжатому полі,
збираєтеся у табун,
ті, з-поміж кого виокремлюється ватажок,
який поведе увесь лелечий табун у вирій,
ті, хто закльовує своїми довгими дзьобами
хворого або пораненого птаха,
бо він все одно не долетів би до вирію;
ти і разом з тобою інші лелеки
творите загадку про лелечий суд

(загадка про людський суд твориться за ознакою:
те, в чому беруть участь дві сторони —
сторона судді та сторона того, кого судять),
творите загадку про лелечий суд за ознакою:
ті, хто в одному місці збираються великим гуртом,
ті, з-поміж кого виокремлюється хтось один,
ті, хто судять когось за віщось,
відгадкою такої загадки
твоя, біла лелеко, і разом з тобою інших лелек
поведінка перед відльотом у вирій;
загадка про сватання твориться за ознакою:
те, в чому беруть участь дві сторони,
сторона парубка і сторона дівчини,
загадка про засватану дівчину твориться за ознакою:
та, хто відходить від гурту дівчат, —
як людським судом
є зібрання в одному місці великого гурту людей,
на якому суддя засуджує
когось за віщось до страти,
як вашим, твоїм, біла лелеко,
і разом з тобою інших лелек, лелечим судом,
є зібрання в кінці літа перед відльотом у вирій,
десь поза селом, на уже зжатому полі,
у великий табун,
де ви закльовуєте своїми довгими дзьобами
хворого або пораненого птаха,
так і сватанням є зібрання в хаті батьків дівчини
гурту людей:
парубка і його старостів, дівчини і П батьків,
на якому засватана парубком дівчина
відходить від гурту дівчат.

Лелеко, біла лелеко,
ти і разом з тобою інші лелеки
творите загадку про самих себе за ознакою:

ті, хто в кінці літа, перед відльотом у вирій,
десь поза селом, на уже зжатому полі,
збираєтеся у табун,
ті, до чийого табуна прибиваються солов'ї,
щоб відлітати разом із вами у вирій,
повсідавшись на ваших просторих спинах,
ті, хто відлітає у вирій тільки вночі,
щоб солов'ї не бачили, коли ви відлітаєте,
та не повсідалися на ваших просторих спинах,
ті, кому не вдається уникнути солов'їв,
бо ті все одно відлітають разом із вами у вирій,
повсідавшись на ваших просторих спинах;
ти, біла лелеко, — загадка
дорослої дівчини, дівки, за ознакою:
та, хто має чорний знак на білому,
тобто знак дорослості дівчини, дівки, —
місячку — на білій дівочій сорочці,
ти, біла лелеко, на уже зжатому полі —
загадка дорослої дівчини, дівки, за ознакою:
та, чиє парування з парубком
готове тепер на щасливе, райське, завершення,
готове завершитися весіллям, весільною коморою;
соловей — загадка дорослого парубка, молодого,
за кого доросла дівчина, молода, вийде заміж,
соловей на лелеці — загадка дорослого парубка, молодого,
з ким доросла дівчина, молода,
може знаходитися на весіллі у весільній коморі, —
як ти, біла лелеко, і разом з тобою інші лелеки
безпечно дожила до самої осені:
нанесла яєць, вивела лелеченят, вигодувала їх,
а тому готова уже після Спаса відлітати у вирій,
так і засіяна навесні нива завершилася урожаєм —
ти, біла лелеко, і разом з тобою інші лелеки
збираєтеся перед відльотом у вирій на уже зжатому полі,
як ти, біла лелеко, і разом з тобою інші лелеки,

безпечно дожила до самої осені:
нанесла яєць, вивела лелеченят, вигодувала їх,
а тому після Спаса готова відлітати у вирій,
так і парування дівчини з парубком —
від самого початку, коли дівчина стала дорослою,
посередині, коли вона ходила на вулицю,
посередині, коли її парубок засватав, —
завершується щасливим, райським, кінцем,
завершується весіллям, весільною коморою:
дорослий парубок, молодий, який загадується солов'єм,
знаходиться на весіллі, у весільній коморі,
разом з дорослою дівчиною, молодою,
яка загадується тобою, біла лелеко.

липень 2001 р., с. Адріянопіль